

Slovenski Dom.

Napredno kmetško glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Narečnina in oglasi se naj pošiljajo na upravištvo »Slov. Doma« v Ljubljani

Slovenski kmetje, jugoslovanskemu kmetu na pomoč.

Kmetje! Na Balkanu teče kri v potokih. In sicer ne teče rumeno zlato, kot se je pretakala n. pr. angleška kri v burski vojni. Na Balkanu teče kri zato, da izmije 500letno sramoto Evrope, ki je trpela tako dolgo doli v Makedoniji razmere, ki so pred pragom »krščanske« civilizacije madež, ki daje dostojno spričevalo evropski samogoltnosti. Evropa je trpela ta evropski škandal samo zato, ker so se trgali za Makedonijo, kot za kost, in jo niso mogli dru drugemu iztrgati. Nazadnje so se postavili Balkanci na lastne noge, ter začeli boj, ki ni boj za denar, boj na komando, začeli so boj za najbolj priproste človeške pravice uboge turške raje. Junaki so šli v boj. Toda ta boj ni igrača, temveč prokletó resno klanje, tako resno, da je skoraj srečen, kdor takoj izdihne na bojnem polju. Širi se od tam glas slave, pa tudi glas ranjencev. Vlak za vlakom prihaja, vsak poln žrtev iz te človeške mesnice. Saj je ranjeni Arnavt celo zdravnika zaklal z nožem, ko ga je obvezoval!

Kmetje, širi se slava po bojnem polju, a žalost in jok po srbskih in bolgarskih vaseh. Med tem, ko mi doma mirno čitamo o teli tisočih mrtvih in ranjenih, o vseh lepih pohodih, so pa balkanske bolnišnice polne ranjencev, a zdravnikov ni, obvez ni, potrebne hrane ni, obleke ni. Kmetje, spomnimo se, da so po večini stanovski naši tovariši vsi ti tisoči ranjencev, da so to večinoma srbski in bolgarski kmetje, ki so šli s puško v roki izpirati ta evropski madež doli v Turčijo.

Kmetje, pride nedelja, snidemo se v cerkvah, boga častit. Ali se spomnimo na Kristusove besede, po njih delih jih boste spoznali? Ali se spomnimo potem zvečer v gostilni, prijetnem in prijateljskem pogovoru o vojni na gorkem pri peči pri polnih kozarcih pijače, da je na jugu na bojiščih na tisoče ranjencev, kateri nimajo niti vode, da bi si omočili vsled bolečin osušene

ustnice, ki nimajo niti dosti gorkih odev, da bi se prikrili, niti dosti potrebne hrane, da bi si okrepčali izkrvavljeno telo? Kmetje, ko pridemo domov na gorko in nam gospodinja pripravijo lepo večerjo, ali se kaj spomnimo, da doli na jugu primanjkuje zdravnikov in strežajev, ki bi mogli rešiti še toliko sto in sto kmečkim družinam očete, sinove in brate, če bi bili ob pravem času na mestu, da bi jim obvezali rane?

Kmetje, jugoslovanski kmetje so po večini, ki krvave po balkanskih bojiščih. Kmetje, ali se spomnimo na Kristusove besede, da bodo naša dejanja govorila za nas?

Ali smo toliko ljudje in kristjani, da si odtrgamo vsaj eno nedeljo en kozarec vina, eno steklenico pijače, in da podarimo za ranjence prištedeni znesek. Kolikokrat gre v nedeljo cel petak ali še več za popivanje in kvarte, ali se nam bo zdelo veliko, odtegniti od tega krono ali dve za balkanske junake?

Slovenski zdravniki, ki so odšli na bojišče, pišejo: primanjkuje zdravnikov, primanjkuje obvez, odeje, posode, pošljite takoj.

Kmetje, prispevajmo, vsak po svojih skromnih močeh. Kdor nima veliko, naj da malo. Tudi iz mnogo malih darov se nabere velik dar.

Naslov za pošiljatve je: »Rdeči križ balkanskih držav v Ljubljani«.

Kdor ne more utrpjeti denarja, naj pošlje druge stvari, posebno platno za obveze in nosilnice. Notranjski kmetje so začeli nabirati sadje, začne se nabirati tudi krompir in druga hranila. Ne pozabimo, da teških ranjencev ni mogoče niti prevažati v domovino v bolnice, temveč da leže v poljskih lazaretih na licu mesta. Bojišča so pa vsa oplenjena in opustošena od umikajočih se in poraženih Turkov, tako da ni za ranjence pogosto najbolj potrebnih stvari pri roki. Tu priobčujemo odlomek iz pisma slov. inženirja iz Belega gradu, ki kaže, kako tesna da je za dobro oskrbo:

»... Živimo v veliki, neprestani razburjenosti. Ta strašna vojska vpliva na

vse razmere. Vse je šlo, kar leze in gre, v vojsko proti Turčinu. Rokodelca ali navadnega delavca ni mogoče dobiti. Prihajajo nam poročila o slavni bitkah ali poleg teh veselih novic tudi žalostne o smrti znancev in prijateljev na bojnem polju. Vsak dan dovažajo z železnico ranjence v Belgrad. Predsnočnim so jih 900 pripeljali in od teh so jih okoli 200 namestili v novozidano dvonadstropno hišo vis-à-vis moje velike hiše. Nič ni bilo za uboge ljudi preskrbljeno; ni bilo ne postelj, ne pijač, ne jedi in ne enega zdravnika. Vse je pač v vojski. Jaz in moja familija kakor tudi sosede smo postregli in jim dali kar smo mogli poskrbeti. Moji otroci so, celo noč pri njih ostali in jim stregli. Skoraj vsi zdravniki so morali v vojsko in Belgrad je ostal brez njih. Včeraj in danes so prišli k nam zdravniki in usmiljenke iz Rusije in Češke in dva zdravnika Slovenca, na nekaj Švicarjev. In tako nam bo že pomagano. Skoraj vsi ranjenci, ki so dozdej prišli v Belgrad, so iz bitke pri Kumanovem. Mnogo oficirjev iz najboljših belgradskih rodovin je v bitkah padlo. Tudi je dosti študentov - prostovoljcev ustreljenih. Po Belgradu kakor po celi deželi vlada zdaj poleg radosti tudi globoka žalost.

... Pri vsi ti grozni nevihti je tolažljivo, da bo vojske kmalu konec. Če bo sreča še tako naprej podpirala zaveznike, kakor dozdej bodo v 14 dneh stali pred Solunom, Carigradom in na bregovih egejskega morja. In s tem činom je, tako mislim, naloga Balkancev za zdaj končana. — Nocoj so pripeljali v Belgrad zopet 1000 ranjencev. Vsi prostori so jih že prepolni; ne vemo kam z njimi. Zdravnikov manjka na vseh straneh...«

Če so že v glavnem mestu take težave, kaj bo šele na bojiščih.

Odbor za nabiranje pošilja posebne nabiralne pole, da se vsakdo zapiše, kdor in kolikor kdo daruje.

Ker se pobira po vseh deželah, celo po Ameriki, ne smemo ostati slovenski kmetje zadnji. Po večjih krajih naj vzame stvar v roke nekaj mož, ki naredo odbor, ki naj pobira od gospodarja do gospodarja.

Po manjših krajih je pa posebno ob **nedeljah čas**, ko se snidemo pri cerkvi.

Vse darove naj se pošlje na naslov:

»Rudeči križ balkanskih držav«
v Ljubljani.

Krvavi ples na Balkanu.

Hitri razvitek vojne.

Zadnjič smo podali pregled o razporedbi vojnih čet balkanske zveze o prvih dogodkih po izbruhu vojne. Danes je teden dni od tega, pa kakšna izprememba na bojišču, kakšni uspehi slovanskega orožja v Turčiji sami in pa — **med evropskimi diplomati**. Dogodki so sledili dogodkom, Evropa je ta teden kar odpirala od začudenja oči in ni prišla doslej niti k sapi. Balkanski junaki **zmagujejo**, diplomati se pa med seboj sprašujejo, kaj naj bi sedaj pravzaprav hoteli.

Teden boja.

Poglejmo te dogodke pretečenega tedna. V podrobnosti se itak ne moremo spuščati, in so iste vsem čitateljem dnevnikov znane.

Začnimo pri junaški **Črni gori**. Severna armada je zmagovito prodrla v Sandžak Novi Pazar in se združila po načrtu s skrajnim vojem srbske armade. Južna armada pa je po prvih zmagovitih naskokih začela oblegati mesto Skader po vseh pravilih moderne oblegovalne umetnosti. Predtrdnjava Taraboš tudi še ni padla, kot se je svoj čas že razglašalo. Zakaj neki so Črnogorci začeli tako »mirno« nastopati v nasprotju s prejšnjim vrvišem pri osvajanju trdnjav? Pred vsem radi splošnega položaja na bojišču. Spočetka je bilo treba **hitro in brezobzirno doseči nekaj uspehov**, da se vojska navduši in da je za vsak slučaj **nekaj v rokah**, če bi nenadoma prišlo do sklepanja miru. Ker so pa povsod drugod same zmage, jim ni treba žrtvovati več toliko ljudi za naskoke trdnjav z bajoneti, zato so **Skader** okrog in okrog obkolili in ga hočejo razen s topovi, prisiliti s stradanjem, da se vda. Mesto je od sveta čisto odrezano; voda je odnesla edini most, ki veže obe polovici ob reki Bojani, tako da je 4500 Turkov na eni strani čisto odrezanih od večjega dela. Pravijo, da kralj Nikola Skadru tudi zato prizanaša, ker ga hoče pozneje proglasiti za glavno mesto Črne gore. Vseh 5 zdravnikov iz Črne gore je na bojišču. Bolnišnico na Cetinju vodi naš rojak, gospod dr. Pertot iz Trsta.

Srbi so doživeli, oziroma si priborili slaven teden. V njih rokah je cela Stara Srbija s slavnim Kosovim poljem, kjer so jih leta 1389. Turki porazili in zaslužnili. Kosovo polje je maščevano! Zavzeli so po hitrem pohodu in najhujši bitki na tem bojišču pri **Kumanovem, glavno mesto Stare Srbije, Skoplje**, hitro zasledovali sovražnika doli proti jugu, da ni mogel priti k sapi, ter zavzeli še **Veles in Štip**. Naj-

hujši boji so bili pri Kumanovem. Turki so se iz mesta umaknili za bližnje gorovje, češ, Srbi bodo mislili, da smo se umaknili na jug proti Skoplju, zasedejo prazno mesto in imeli jih bomo v pasti, kot miš. Srbi so poslali naprej patrolje, izvedeli za ta načrt, in se zarili v okope pred mestom. Razvila se je nato bitka, ki pomeni konec za ta del turške armade. Srbi so zaplenili skoro vse turško topničarstvo, okrog **200 topov**. Nato so bežeče Turke hitro zasledovali s konjenico. Turška vojska se je razpršila v največjem neredu in se umika proti Solunu, en del pa zopet proti Bitolju. Vojaki so metali od sebe orožje, puščali po cestah topove in municijo, samo da bi se rešili.

Bolgari. Tudi ti so imeli srečen teden. Zadnjič smo že omenili začetek bitke pri Lozengradu (Kirkilisi). Dosedanji položaj na tem bojišču je sledeči: Vrata v Carigrad, mesto **Odrin (Adrianopol, Jedrenje)** je krepko utrjeno. Da bi se tu **ne zadržali** in Turki ne dobili časa za izpopolnitev priprav, in trdnjava s tem ne dosegla namena, so Bolgari udarili 60 km proti vzhodu na trdnjavo Kirkilise ali **Lozengrad, kjer so izvojevali sijajno zmago**. Napadli so na najmodernejši način zgrajeno trdnjavo tako ljuto, da se je vdala **v sedmih dneh**, čeprav je neki nemški general trdil, da bi bilo treba za to obleganje najmanj **tri mesece**. Nato so hitro prodrli proti jugu in dospeli do železnice, ki drži iz **Odrina v Carigrad**. Odrin so s tem odrezali od turškega glavnega mesta in ga obkolili, ne da bi se bili s tem zadržali s **celo armado**. S to so izredno hitro napredovali in zmagali še pri **Kadrči, Eski Babi** in se približali **Lile Burgasu**. Carigrad leži ob koncu, ki je podoben kakemu 100 km dolgemu rilcu. Na enem koncu je Carigrad, na drugem se pa pri Lile Burgasu začinja širše ozadje z Odrinom in Lozengradom. Ves ta širši del imajo že Bolgari v rokah. Pri Lile Burgasu se je združila bežeča turška armada z onim delom, ki tu čaka na Bolgare. Ravno kar prihaja poročilo, da so Bolgari tudi tu zmagali. Za hrbtom te turške armade in pred Carigradom leže dve vrsti modernih utrd, **okrog 40**, ki tvorijo vhod v Carigrad. Prihodnji teden se bodo vršili boji tu, tik pred Carigradom, če se potrdi vest o bolgarski zmagi pri Lile Burgasu.

Grki tudi dobro napredujejo, kot ostali zavezniki. Neprestano napredujejo od juga proti severu in se bližajo že mestu **Solunu**.

Ljutost bojev.

Kako krvavi so boji na Balkanu, svedočijo izgube pri Kumanovem. — Srbske znašajo **2000**, turške **5000 mož**. Srbi imajo v dosedanjih bojih baje že **8000 ranjencev**. Na srbski strani so padli poveljniki 7., 8., 13. in 18. pešpolka. Turkov je bilo tam 30 tisoč. — Dr. Štefanovića je ranjen Arnavt, ko ga je obvezoval, zabodel z nožem, da je zdravnik čez par dni umrl. — Pri Lozengradu je bila ena najhujših bitk,

kar jih pozna zgodovina. Samo vjetih je bilo Turkov okrog 20.000.

Ker ne moremo radi pomanjkanja prostora priobčevati več podrobnosti, priobčimo opis dveh glavnih dosedanjih bitk, bitke pri Kumanovem in Lozengradu na drugem mestu.

Pomen vojnih uspehov.

Pomen dosedanjih zmag sega daleč čez meje balkanskega poluotoka. Mirno lahko rečemo: na Balkanu so premagani poleg Turkov, njih glavni zavezniki — **Nemci**. Ti so šolali turške častnike, ti organizirali turško armado, ti gradili Turkom trdnjave. **Vse to pada v prah**, obenem s tem pa tudi dosedanji respekt pred **tistimi, ki so to delo vodili, pred učitelji teh bežečih armad, pred Nemci**. Zmage Jugoslovanov pomenijo tudi propad one dosedanje **nemške politike**, ki se je skrivala za **politiko avstrijske diplomacije**. — Dogodki na bojišču bodo imeli največji vpliv na **našo notranjo politiko in to v našo korist**.

Bratom na pomoč!

Pretečeno nedeljo so odšli na srbsko bojišče štirje slovenski zdravniki: **dr. E. Šlajmer, dr. Oražen, dr. Krajec in dr. Premrov**, in sredi tedna pa **dr. Tajnšek, dr. Kučera** in medicinec **dr. Ed. Šlajmer**.

Za ranjence se je nabralo že čez **7000 kron** pri ljubljanskem in **10.000 kron** pri tržaškem odboru. Da pri takih svotah ni mogoče več navajati v »Slovenskem Domu« podrobno imen, bo pač jasno.

Deželni odbor kranjski je dal **3000 K.** — Čehi so nabrali doslej že pol milijona kron, med tem **Sokolstvo 100.000 K.**

Slovenske kmete opozarjamo na uvodni članek in upamo, da — ne brezuspešno.

Zavzetje Lozengrada.

Balkansko-turška vojna se tako hitro razvija, vrši se toliko dogodkov drug za drugim, da ne moremo poročati v »Slovenskem Domu« z ozirom na pomanjkanje prostora drugega, kot razvitek vojne v glavnih potezah, ne da bi mogli opisovati podrobnosti, čeprav so te najzanimivejše.

Da se pa vendar tudi v tem oziru naši čitatelji seznanijo s to po svojem poteku nenavadno in nepričakovano vojno, naj vendar posvetimo tudi podrobnemu opisu nekaj prostora, in sicer popisu o zavzetju turške trdnjave Lozengrada. Pri tej priliki so se vršili dosedaj najhujši in največji boji v tej vojni. Zavzetje Kirkilisa ali Lozengrada opisuje laški časnikar Luigi Barzini tako-le:

Zavzetje Lozengrada.

Znameniti italijanski časnikar Luigi Barzini, ki se nahaja v bolgarskem taboru, je poslal milanskemu listu »Corriere della sera« sledeče poročilo pri Lozengradu:

Znamenita zmaga.

Zavzetje Lozengrada že po sedmih dneh začetka vojne spada med najgrandioznejše dogodke zgodovine. Dovolj je, če se omeni, da je general von der Goltz pred nekaj dnevi rekel, da je za zavzetje Lozengrada treba tri mesece obleganja in še od take armade, kakršna je pruska. Lozengrad ima najmodernejše fortifikacije, ki sicer še niso popolnoma končane, pa zmožne dolgotrajnega kljubovanja obstreljevanju največjih topov.

Utrdbe.

Tri velike trdnjave tvorijo jedro obrambnih stavb, ki so jih zgradili pod vodstvom nemških oficirjev; ti so zadnja beseda vojaške vede in smatralo se jih je za nerazrušljive, če se jih ne razstrelji z minami, katerih naprava bi trajala dolgo časa. Armirane so bile s kakimi sto topovi od 150 do 280 mm kalibra, vrh tega je bil napravljen dvojen obroč manjših utrd, trdnjav, redut, kul in jarkov, ki so bile opremljene z navadnimi topovi; končno so bile pred temi utrdami napravljene solidne pozicije za infanterijo. Znameniti naskoki Japoncev na Port Artur so morali biti blede senca v primeri s človeškimi valovi, ki so se zagnali na lozengradske trdnjave in jih preplavili.

Sila mase.

Kakor v vojnah starih časov, tako so Bolgari zdaj zmagali s silo svojih mas. Odpora Turkov ni premagal vihar jekla, svinca in ognja, ampak naval človeških pesti. Bolgari niso imeli niti enega oblegalnega topa postaviti proti veliki artileriji sovražnika. Ta zmaga je nekaj čudovitega. V njej se kaže nadčloveška bojevitost, kakor če bi bili Bolgari, vrnivši se po štirih stoletjih zatiranja na bojno polje, prinesli s seboj v bitko vso gorečnost, ves entuzijazem, vse kreposti, ki jih niso mogli izrabiti v dolgi dobi sužnosti. Med mnogimi težavami, ki jih je morala premagati bolgarska armada, je bilo tudi pomanjkanje cest. Toda pomanjkanje cest ni bilo prevelika težava za vojake, ki marširajo tako, kakor Bolgari; taka stvar jih ne zadržuje. Tiste štiri divizije pod poveljstvom generala Dimitrijeva, enega najbolj ognjevitih in učenih vojskovodij, so bile veličanska leteča kolona. Od začetka bitke so Bolgari živeli od vode in prepečenca. Naskakovanje ni imelo premorov; bilo je neprestano ljuto na vseh koncih. Prva obrambna linija je bila hitro zavzeta. Ogenj velikih topov ni mogel pregnati bolgarskih mas iz zavzetih pozicij.

Z bajoneti.

Naskoki z bajoneti so se zgodili zlasti ponoči. Obuti v suknene opanke, so se Bolgari brez hrupa približali zidovjem in so planili na redute. Kako so mogli premagati vsenaokrog napeljane ovire iz žic, je še skrivnost. Morali so to plačati z mnogimi mrtveci. Naskok na velike mo-

derne trdnjave se je v zadnji fazi izvršil z antičnimi sredstvi, tako, kakor so v pradavnih časih naskočili zidovje kakega mesta. Bila je človeška falanga, bilo je morje ljudi, ki se je zagnalo naprej in nad katero so plavale lestve. Bili so to grandiozni in strašni prizori, kakršni so popisani v »Salambo«. Bila je človeška huda ura.

Zdi se, da so igrale v tem ljutem boju ročne bombe veliko vlogo. Turška artilerija je zbijala med bolgarske mase velike odprtine, a Bolgari so se hitro strnili in šli naprej. Trdnjave niso imele projektov in to je v deževnih nočeh olajševalo približanje.

Veliki oddelki bolgarske artilerije so stali na jugu in onemogočali vsako presečenje od pomožnih turških čet, ki bi bile mogle priti od Ergena. Okupacija Vasilika ob Črnem morju in Malega Tirnova je omogočala oprijeti Jedrenj in zavarovati desno krilo. Pa ne tako močno, da ne bi bila 23. t. m. ena turška divizija poskusila priti iz Jedrenja Lozengradu na pomoč. Divizija je odšla popoldne iz Jedrenja, da bi oblegovalce presenetila ponoči. Toda aviatik, ki je vozil kakih tisoč metrov nad trdnjavo, je to turško divizijo zapazil, ki je nato zapustila bojišče in se skrila za Jenidzekoe. Tako je turška divizija zašla v pravo past in je bila deloma uničena, deloma raztrgana. Na bojišču je pustila vse svoje baterije; še toliko časa ni imela, da bi jih porabila.

Naglost operacij.

V svrhu zavzetja Lozengrada so Bolgari vse žrtvovali, da so naglo operirali. Vedeli so, da ne smejo odlašati. Računali so, da bo za zavzetje teh pozicij treba deset dni. Rabili so samo sedem dni. Zjutraj nekako ob 9. je prišla v glavni tabor v Stari Zagori brzojavka generala Dimitrijeva, naznanjajoča zadnji naskok; brzojavka je sporočila, da je vso noč deževalo, zdaj pa da sije lepo jesensko solnce. — »Upamo na zmago — Bog bodi z nami!« Čez malo več, kakor dve uri je prišla druga brzojavka, ki je ves generalni štab navdala z entuzijazmom. Brzojavka je poročala: »Lozengrad je padel v naše roke vsled naskoka z bajoneti.«

Samo z grozo in z občudovanjem si je mogel predstavljati, da je bila cela veriga trdnjav zavzeta z bajonetom. Tako so Japonci prvi zavzeli Port Artur; a stali so jim nasproti strahopetni Kitajci; ko so to drugič poskusili proti Rusom, so spoznali, da je to brezplodno masakriranje. Tu pa so stali Bolgari nasproti vojakom, ki slove da so najboljši na svetu. Vse se je spremenilo v tem starem cesarstvu.

Lozengrad je imel za obrambo en pomožen kor, to je okroglo 40.000 vojakov. Neumljivo je, da ta armada, stiskana od vseh strani, pognana iz vseh utrd, ni mislila napraviti izpad, si otvoriti izhod, in da se ni upala ničesar storiti, da bi se rešila.

Kavalerijski boji.

Poroča se, da sta le dve uri pred končnim naskokom dva polka konjenikov-kurdov zapustila Lozengrad in poskusila prodreti bolgarski obroč in tako napraviti infanteriji izhod. Toda en polk bolgarskih konjenikov je prihitel in jih je napadel od strani. Kurdom se je slabo godilo. Ko so bili razgnani, je bolgarska kavalerija zagledala en polk turške infanterije, ki je marširal proti Ambuni, da bi po tej poti pobegnili. Kavalerija je planila na ta polk in ga razbila. Kaj je bil zadnji naskok, si ni mogoče predstavljati. Turški oddelki so strahoma bežali in začelo se je vdajanje.

Debacle.

Turški vojaki so metali puške stran in dvigali roke. Smelost in izredni pogum Bolgarov ne zadostujeta, da bi zadostno pojasnila fenomen tega débacla, ki ga je deloma pripisati neredu in desorganizaciji v turški armadi. Najbolje je Turkom manjkalo njih starega fanatizma in discipline. Mladoturki so zmanjšali absolutno versko moč sultanovo in pa integriteto armade ter s tem zadeli pravi in edini vir življenske moči turškega cesarstva.

Car Ferdinand.

Car Ferdinand je v Mustafi paši dobil vest o zmagi. Mudil se je v svojem vagonu, v katerem stanuje. Ko je čital brzojavko, ki mu jo je izročil general Markov, so mu solze zalile oči. Prekrižal se je dvakrat in potem globoko ginjen, tako da ni mogel govoriti, objel in poljubil vse navzoče generale.

Vjetniki.

Zmaga je ustvarila poseben problem: Kaj naj se zgodi z vjetniki. — Preveč jih je, tako da jih ni mogoče transportirati. Najraje bi jih pustili v Lozengradu dobro zastražene, toda bolgarski vojaki so vsi besni, da naj tražijo vjetnike, namesto da bi šli v boj in tako še ni odločeno, kaj se zgodi. Zdaj gredo na bojišče še močne rezerve. Še malo časa in pot v Carigrad bo odprta kristjanskemu zavzetju.

Razgled po svetu

Državni zbor.

Tudi naš državni zbor stoji pod vtiskom vojne. Naša vlada je spočetka govorila: čim stopi v Sandžak prvi srbski vojak, bo stala avstrijska vojska pred Belgradom in Črno goro. Nenadni uspehi balkanske zveze so tudi na našo nemško vlado tako vplivali, da je Novi Pazar sicer že zaseden od Srbov in Črnogorcev, naše vojske pa le še ni na srbskem in črnogorskem ozemlju. Vlada že te svoje besede »nazaj vleče«. Dogodki so močnejši, kot želje nemške gospode, ki hoče pri nas politično vreme delati.

Romuni in Balkan.

Romunije se razmere na Balkanu sicer naravnost ne tičejo. Vendar je nevoščljiva balkanski zvezi, ter nekaj grozi z orožjem, češ da se Bolgarija ne sme preveč razširiti. Ruski stric pa pravi, da jo strese za ušesa, če ne bo dala miru. Romunija naj bi raje pristopila k balkanski zvezi, namesto da se repenči.

Ruski carjevič.

Ruskemu carjeviču se rana sicer celi, vendar še ni izven nevarnosti. Ker je edini sin carjev, je staršem seve toliko bolj pri srcu njegovo zdravje.

s **Slovenci za jugoslovanske bojevnike.** Povsod se pridno nabira za Srbe in Bolgare prispevke. Želeti je le, da bi Slovenci ne pošiljali naravnost na srbski in bolgarski »Rdeči križ«, temveč na naslov »Rdeči križ balkanskih držav« v Ljubljani, tako da se slovenski darovi ne poizgube med seve mnogo večjimi drugih narodnostij. Če se bo poslalo vse slovenske darove skupaj, bo več zaleglo in s tem dokažemo tudi kot **narod** svoje sočustvo z ranjenimi brati na jugu. Pošiljajte torej darove na gorenji naslov.

Rusija v Aziji.

Rusija si je po japonski vojni že precej opomogla. Širijo se glasovi, da se pripravljajo na zasedenje Mongolije, dežele med rusko Azijo in Kitajsko.

Slovenija

s **Klerikalci in balkanska vojna.** Klerikalec ostane klerikalec, pa naj se godi, kar se hoče. Isto velja o stališču naših klerikalcev glede balkanske vojne. Ob njenem izbruhu niso nič prav vedeli, kam naj se obrnejo. Medtem so slišali nekaj zvoniti, da namerava vlada baje konfiscirati denar, ki ga mi avstrijski Jugoslovani zbiramo za balkanske ranjence in ki ga ne maramo dati v roke dunajskemu »Rdečemu križu«, ki je poslal prvi prispevek Turkom in bi o razdeljevanju našega denarja odločali Nemci. Klerikalci so brž **lopnilo po nabiranju slovenskih prispevkov za ranjence.** Medtem so pa prihajala vedno nova in nova poročila o jugoslovanskih zmagah, tudi širši sloji v klerikalni stranki še niso pozabili, da niso samo katoličani, temveč tudi ljudje in Jugoslovani, katoliški generali so — obrnili plašč po vetru. Njih »Slovenec« je udaril na veliki boben in je navdušen, da se kar iskre delajo. Lepe besede! Toda, ker se spominjamo, da so radi enakih nazorov naprednjake leta in leta ovajali kot — veleizdajalce, nam ljudje, ki so n. pr. Ribnikarja denuncirali, ne bodo zamerili, če na njih lepe besede ne damo — nič.

s **Amerikanci, čitajte!** Odbor za nabiranje prispevkov za »Rdeči križ« balkanskih držav« v Trstu je poslal nekega g.

k generalnemu reprezentantu te velike družbe, ki leto na leto prevaža na tisoče jugoslovanskih izseljencev v Ameriko, da ga naprosi za prispevek. Generalni reprezentant je nato odgovoril sledeče: **Balkanskim Jugoslovanom je svobodno, da se bojujejo, kolikor se hočejo, Cunard Line jim ne bo pomagal.** V Trstu vlada zaradi teli barbarskih besed ne samo med Slovani, marveč tudi med poštenimi Italijani velikansko ogorčenje.

s **Čast zavednosti naših Amerikancev!** Iz pisma našega naročnika: — Dalje tudi pošiljam vsoto 29 K 41 vin. 25 kron prosim, da odpošljete na sokolski odbor v Semič, za katerega naslov mi je neznan, in štiri krone listu v podporo. Ob novem letu bodem napravil agitacijo za list in poslal karnajveč mogoče naročnikov. — Sprejmite napredne pozdrave od F. H. — Pueblo, Color.

s **Posnemanja vredno napravo,** priporočljivo za vsako vas, je videti v Matenjivasi. Na nekem poslopju ob cesti visi namreč velika, črno pleskana tabla sledeče oblike:

H. št.	Vas	Proda	H. št.	Vas	Kupi

Na to tablo zapisujejo kmetje s kredo, kaj imajo za kupiti, ali prodati n. pr. govedo, prašiče, seno, slamo itd. — Tabla je vedno popisana, ter se je izkazala premajhna, osobito za rubriko »proda«.

o Ljubljanska okolica o

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** (Tatvina na katoliški podlagi.) Ko so zadnjič tukajšnji čuki v Cebavovem hlevu telovadili, izgini-la je nekemu čuku, vulgo Mehnetovemu z Glinca, iz suknje, katero je med telovadbo položil na bližnjo mizo, denarnica z vsem denarjem, kar ga je premogel ubogi čuk. Vse tarnanje ukradenega čuka je bilo brezupno, kajti denarnice ni duhal več. Ker je ta najnovejši čukarski škandal znan že vsej javnosti, smo pač radovedni, kaj bo sedaj Zabret ukrenil, oziroma kakšen zagovor si bo izmislil. Vtajiti mu ne bo mogoče, ker ukradeni čuk odločno vztraja pri svoji trditvi, razen čukov pa v telovadnici niti žive duše ni bilo. Bržkone bo Zabret rekel, da je vzel denarnico hudobni duh, ki hodi okoli, kakor rjoveč lev in išče, kaj bi požrl. Vi pa, dragi starši, imate tukaj zopet žalosten vzgled, kam privede čukarska vzgoja.

Razširjajte od hiše do hiše „Slovenski Dom“.

Belokranjske novice

bk **Pismo iz Amerike.** — Iz Pueblo-Colorado. — Cenjeni gosp. urednik nam priljubljenega »Slov. Doma«! Ne morem si kaj, kakor da se zopet zglašim in podam svoje mnenje radi nam prekoristnega Sokolstva, oziroma Sokola v Semiču. Bral sem dopise iz Semiča v št. 32.; in kaj sem videl in bral, nič drugega kot samo zavidnost od strani hinavskih in klerikalnih, po temi tavajočih zaslepljencev in pobijalcev vsakega naprednega koraka. Ali, eks-gospoda semiška, motite se vsi, kar bolj ru-jete proti Sokolu, bolj bode razprostilal peroti čez napredno in pravega duha navdahnjeno mladino semiško. Za to garantiram vam farškim klečeplazcem in neolikancem. Sedaj ste si začeli kuriti ogenj za svojo lastno grmado, na kateri bode te pogoreli prej ali slej. Gosp. Pluta, ali bolje rečeno Blufa, poznam osebo zelo dobro kot tudi njegovo izobrazbo. Največji omejenec bi se menda naučil pred kake izobrazbe in reda kot ta, po farškem stroju navihani Plutov ata. Kakor čitam, je ob priliki sokolske slavnosti razgrajal po Semiču in vpil: jaz sem več kot glavar! Siromak še ni glavar nad svojo lastno pametjo, kajti še to mu gospdje, od Boga postavljeni črni frakarji mešajo kot kako brozgo. Ko bi bil glavar **sam nad seboj**, bi se vendar kaj takega ne godilo. Cenjeni dopisnik tudi pravi, da je Plut nos vihal, kot da je cel Semič njegov; to je pa zelo lahko, ker nos ima neprimerno dolg, in ob priliki mu bo še daljši zrastel, tako, da bode dosti dolg za črešnje obirati. Svetujem pa tudi tistemu Raufaelu in svinjerejcu Stankotu, da se v prihodnje bolj zanimata za **sveto vero**, katera že peša radi slabih farških razmer! Kakor vidim, so tile čukarski voditelji veliko industrialnejši v vsaki drugi stvari, kot v sveti veri. Žalibog, da jim je vera najmanj mar. Njih geslo je, dobro se imejmo, dokler smo tu na svetu. Saj je že prgovor: Kdor se hoče imeti dobro enkrat, naj si zakolje piško, in kdor se hoče imeti dobro eno leto, naj si vzame ženo, kdor pa se hoče imeti vse svoje življenje dobro, naj postane pa far. In to ni samo prgovor, to je resnica. — Sedaj pa, dragi Sokoli semiški, vam čestitam iz srca za tak napreden korak, katerega ste storili. Le tako neustrašeno naprej po poti, katero ste si začrtali in ne ozirajte se na ničle, katere so tristo let za časom in napredkom, ne ozirajte se na levo in ne na desno, vaše geslo naj bode: naprej do zmage, katera vam je že zagotovljena z združenimi močmi. Čestitam tudi Sokolom izven Semiča, kateri sodelujejo in podpirajo tega mladega Sokola. Le tako naprej, v slogi je moč! Sramota za nasprotnike, namesto da bi bili ponosni na tako važne reči, pa rujejo z vsemi štirimi proti napredku. Ali navsezadnje padejo sami v jamo, katero si kopljejo. — Dragi

Sokoli, tu vam v znak bratstva od nas iz Amerike pošiljam malo podporo, katera naj jamči, da bode res Sokol napredoval z združenimi močmi. Delal bodem z vso energijo med tukajšnjimi rojaki in ob priliki zopet kaj poslal. Podpora je v znesku 25 K in 4 K podpore listu »Slovenskemu Domu«, ker je v resnici vreden, da ga vsak delavec in kmeovalec prebira in podpira. Sedaj pa naj še omenim, kako se imamo tukaj v tej obljubljeni deželi. Delavske razmere so bolj piškave, prave prosperitete nimamo že tri leta in še ne vemo, kaj pride. Sedaj se bližajo predsedniške volitve, vse drugo nam pa pove prihodnost. Ob priliki bodem še kaj poročal in po volitvah, sedaj ni nič drugega, kot velika politična bitka med štirimi strankami. Vse drugo opustim za danes in prihodnjic kaj več. Pošiljam sokolski pozdrav vsem Sokolom po širni Sloveniji in kličem krepki nazdar! — **Puebelski Sokol.**

bk Pesem o beri.

Po cest' se voz pomika,
in zraven voza far,
okol' po hišah stika:
»je doma gospodar?«
In reven kmetič pride
in ko zagleda ga,
mu ude mraz prešine,
ker ve, kaj čaka ga.
Gospod se brž oglasi:
»Kmet, pozna je jesen,
prinesi brž pšenico,
proso in pa ječmen!
Ubogi kmetič ide
odpreti žitni hram,
v te, nikdar polne žaklje
nasiplje sem in tam.
Trebuščnik pa od zadaj
sladko se mu reži,
kako mu gre to k srcu,
saj kmet vse rad stori mu.
Ko voz je poln do vrha,
ga v farovž odpelja,
trebuščniku nasproti
kuhárca priskaklja:
»Gospod, le brž za mizo,
kosilo čaka vas,
da bodo bolj s korajžo
spet šli okol' po vas!«
In za bogato mizo
s puranom se gosti,
v ubozga kmeta bajti
pa skorje kruha ni.

Belokranjski kmet.

o Dolenjske novice o

d **Vače.** Naš Majdič je svoje klerikalno sovraštvo zanesel tudi v šolo. V šoli morajo otroci iz naprednih hiš čutiti njegovo maščevalnost in trpeti za svoje starše. S pričami dokažemo, da so naši otroci pogosto s palico pretepani. Ali ima tako kratak spomin, da je že pozabil, koliko stane na sodnji tako brezovo olje. Majdič ima trdo kožo. Meseca septembra je tudi on

romal na Dunaj, pa se ni nič izpametoval. Za nekaj ga moramo vendar le pohvaliti. Njegove Bogomile so toliko kronic zložile, da so zamogli tudi milostna mama iti na Dunaj. Ko so ta mama odšli, smo imeli mir za nekaj dni. Tudi klerikalci so bili deležni tega miru. Pa še nekaj. »Domoljubov« dopisnik nas je zbadal zaradi veselice, ki smo jo morali vsled slabega vremena dne 15. septembra odložiti. Mama bi menda radi vtikali svoj nos še v naš srečolov in naše dobitke. Na take hujskarije ne odgovarjamo. Rečemo le, da med našim naprednim ženstvom je ni osebe, ki bi žive-la za sam prepir in sovraštvo, ter bi se danes človeku prilizovala, zato da ga bo jutri praskala in grizla. Za prospeh naših društev bomo sami skrbeli. Taki mami ne bomo nikoli pete poljubljali. Kaj podobnega iz srca privoščimo Majdiču, ker njegova čukalada je vredna takih ljudi.

Bomteše.

d **S Prečine.** (I. list Savla - brezverca do Štefana, Kristusovega namestnika v Prečini.) Ljubi moj Štefan, po tvoji želji, se iz ljudske neumnosti dobro rediti, sedaj kaplan v Prečini in zelo pridni odjemalec iz vinograda Gospodovega! Ker me v zadnjem »Domu« recte »Lažiljuba« tako lepo prosiš, naj ti povem svoje odkrito mnenje glede tvojega in vtikanja tvojega tovariša župnika Toneta v naše nove občinske volitve, hočem ustreči tvoji želji, dasi bi imel drugega boljšega posla dovolj (n. pr. če bi šel k našemu konjedercu jame kopat). Povedal ti pa bom svoje mnenje v listih in evo, prvega imaš tukaj. V tvojem pismu v tistem »Lažiljuba« se obreguješ ob zakotne liberalce, ščuješ svoje učence, recte kimavce proti liberalnim kandidatom, jih rotiš, da morajo voliti samo na katoliški podlagi stoječe kandidate, se pritožuješ, da te liberalci ne spoštujejo, kakor sploh ne spoštujejo duhovnikov. Najbolj pa me je iz tvojega pisma v srce zbodla tvoja grožnja nasproti liberalcem, češ, zdaj nas ne poznate, na smrtno uro bomo pa dobri, ko bo treba priti »z bogom« tudi pod streho liberalnih hiš. To vse, kar je prišlo iz tvojega svetega srca in iz tvoje blagoslovljene roke, naj bi jaz presodil iz svojega, kakor praviš, stališča Savla - brezverca. Naj bode! Dobro me poslušaj. Kar se tiče tvoje opazke glede liberalcev v skritih kotih: o, ljubi moj Štefan, si na napačni poti. Vidiš, a stvar glede skrivnih kotov prav dosledno premisljimo, tudi kotov ne smemo zametavati, kajti navsezadnje, ljubi moj Štefan, če se prav spominjaš, odkod si pa ti prišel v to solzno dolino, kakor iz prav skrivnega kota, od koder smo vsi izšli, ki smo ustvarjeni po božji podobi, tako vsaj ti učiš. In kaj je tvoja fara Prečina drugega, nego skrit kot, pritisnjen na Luknjo, staro zavetišče roparskih vite-zov? In, o ljubi moj Štefan, ko se tako večkrat že pozno zvečer, navdahnjen od darov raznih duhov, vračaš po samotni cesti domov, ali se ne spomniš, da si da-

rove tistih duhov prejel v skitem kotičku pri patrih frančiškanih in v skritih hišah, koder izpod strehe bog roko vun moli? — Kako pa, kadar greš na bero, ali se takrat tudi ogiblješ skritih kotov, **kjer stanujejo liberalci?** Ali ni cela prečinska fara en sam, na več kosov razcapani kot, izvzemši par vasic na kamnitih brdih. In, o Štefan, kakšen božji namestnik pa si ti, da ne veš, kako je tudi Kristus, tvoj mojster, ljubil skrivna kota . . . le dobro poglej v evangelij, več takih zgledov najdeš tam. Torej, Štefan, če hočeš biti modrejši, kakor si bil glede liberalcev v skritih kotih, ogibaj se takih neumnosti. — Potem se pritožuješ, da liberalci ne spoštujejo duhovnikov. O, ljubi Štefan, kako se tudi v tem motiš. Spoštujejo jih, to se pravi, spoštovali bi jih, če bi jih le kaj bilo med nami, ampak to je vrag, da so dandanes duhovniki na zemlji še bolj redko sejani, kot kometi na nebu. Redka prikazen so, eni kot drugi. Pri nas **pravih duhovnikov pogrešamo**, že ne vem koliko let in let. Povej, ljubi moj Štefan, ali moreš ti spoštovati cigana zato, ker se je morda oblekel v gosposko obleko, ki jo je kje ukradel? Ali ne ostane cigan pač vedno le cigan, naj ga vidiš v tej ali drugi obleki? Veš, kaj je rekel Kristus svojim apostolom, kdo se sme imenovati njegov učenec in ali vi, ki se imenujete duhovniki in Kristusovi namestniki, res **živite ter delate po Kristusovih naukih?** Če pa taki, ki mislijo s svojimi možgani, in ki jih ti imenuješ liberalce, vidijo, da vi, ki nosite obleko božjih namestnikov, dan za dnem vnovič križate in zasramujete Kristusa, svojega mojstra, ko vidijo, da ne storite **niti enega koraka brez dobre plače**, da niti enkrat ne odprete ust, ne da bi se pustili za to plačati, dočim vedo, da **Kristus sam ni imel niti toliko, kamor bi bil položil svojo trudno glavo, da je on oznanjeval le svoje nebeško kraljestvo, vi pa si tu na zemlji iz žuljev ubogega, dostikrat tudi nepremišljenega kmeta kupičite skladovnice bogastva zase in po vaši smrti za vaše kuharice**, če sploh vsaki dan vidijo, da vi delate ravno nasprotno temu, kar je Kristus učil, ja potem, ljubi moj Štefan, kako moreš zahtevati, da bi še teh par ljudi, ki si ne izposojajo od vas svojih možganov, moglo spoštovati tiste, ki se oblačijo v bogata duhovniška oblačila? Sploh pa, ljubi moj Štefan, se mi to poglavje zdi tako važno, da si ga prihranim za prihodnji list, v katerem ti hočem to poglavje pojasniti na podlagi nauk iz sv. evangelija. Ne čudi se, ljubi Štefan, da tudi jaz omenjam sv. evangelij. Vidiš, ves svet je zdaj narobe. Zdaj, ko se vi, ki se imenujete **Kristusove namestnike, ne brigate več za evangelij in sploh za svoj poklic, ampak ste iz dušnih pastirjev postali kramarji in svinjski pastirji** (vprašaj tovariša v Št. Lovrencu, če ni res, on je zdaj zgradil na katoliški podlagi zraven cerkve in farovža stoječ svinjak za 300 svinj), zdaj pravim, ne kaže drugega, ka-

kor da se mi, živeči po skritih kotih, kot so živeli svoječasno tudi apostoli in prvi kristjani, sami brigamo za nauke sv. pisma. Da v teh naukih nisem slabše poučen, kakor ti, to boš izprevidel iz prihodnjega lista. Današnji list pa sklenem le še s kratkim opominom: Štefan, veš, s tem, da groziš, da ne prideš na smrtno uro z obhajilom pod streho liberalca, in sploh tistih, ki bodo zdaj drugače volili, kot hočejo, tebi gotove vrste dobro znani volilni sleparji, se nisi le grdo pregrešil zoper Kristusov nauk, ki je učil: Nisem namreč prišel klicat pravičnih, temveč grešnike — ampak ljubi moj Štefan, s tem si zlorabil »Najsvetejše« v svrhu politične agitacije, a obenem pa priznal, da vam za te volitve slaba prede, če se poslužuješ takega nasilja na možgane kimavcev v naši občini. Na svidenje prihodnjič. Amen.

d **Z Gor. Straže.** Možje volilci! Še par dni in odloči se usoda našega občinskega gospodarstva. Dan 5. in 6. november imata doprinesti izpričevalo, koliko je med nami takih mož, ki še danes ne mislijo s svojo glavo, ampak s hlapčevsko ponižnostjo prikimujejo vsemu, kar jim vlevajo tisti, ki so celo faro spravili v nepotrebne dolgove za novo cerkev, ki so pri zadnjih volitvah v prid zloglasnemu možakarju, ki ni ne tič ne miš, pripomogli do volilnih sleparij, zavoljo katerih je imela cela občina sitnosti skoro leto dni in ki so to delali na račun občinske blagajne. Nasprotno pa se bo pri teh volitvah pokazalo, koliko jih je v naši občini, ki so res možje, ki se ne dajo plašiti pred duhovniškimi grožnjami, ki svoje močatosti ne prodajajo za par litrov vina, pa tudi ne za nobeno ceno; koliko jih je med nami takih mož, ki hočejo imeti v naši občini bolj urejeno občinsko gospodarstvo, kot je bilo doslej, ko se je z občinskim premoženjem lahkomišljno delalo. — Možje volilci! Gotovi ljudje, ki so se pri zadnjih volitvah udeležili znanih sleparskih dejanj, vam pod raznimi obljubami vsiljujejo tudi prejšnjega župana. Veste, kdo je ta mož? Veste, da je svoj čas s pomočjo naprednih volilcev vrgel prejšnjega župana, veste, kako se je takrat delal za liberalca, in veste, kako hitro se izpreobrnil na katoliško podlago, ker mu je špekulacija tako bolj nesla. In ali veste, kako je ta mož na svoji katoliški podlagi skrbel za blagor občine? Kako je skrbel glede računov, o tem bomo nekaj lepega povedali po volitvah. Danes vas le spomnimo na čas, ko je okoli nas razsajala bolezen milijarija. Tedaj so (v začetku) ležale tri ženske kot žrtve te bolezni na mrtvaškem odru. Obhajilni in mrtvaški zvon sta se vrstila drug za drugim. Kaj je storil župan Vintar? Izprva nič! Šele, ko je bil opozorjen na svojo dolžnost, je pljunil in rekel baje: Ej, hudič, naj crkajo, saj je tako preveč bab na svetu! Tak torej je ta katoliški mož, ki ga vam zopet vsiljujejo. — Omenili smo ta slučaj, da izvedo tudi naše ženske, kakšen svet-

nik je bil Vintar takrat, ko je veliko po njegovi krivdi milijarija ravno med našimi ženskami zahtevala toliko nesrečnih žrtev. Ženske, zahvalite se posebno Vintarju za to. Možje volilci! Ne dajte se tudi plašiti, kaj bo za zadnjo uro, če zdaj drugače volite, kot hočejo Vintarjevi kimavci. Dobro imejte pred očmi, če vas sedaj s tem strašilom begajo, to - le: **Ni nobena milost, nobena dobrota od strani duhovnika, če pride obhajati, kamor je klican. Ampak to je dolžnost duhovnika, za to je dobro plačan, da mora priti z obhajilom, pa naj ga kliče cigan, ali grof, pa naj voli kdo tako ali tako.** Možje volilci! Zadnjič je bila zmaga na naši strani. Čast in ponos zahtevata od vas vseh, zavednih mož, da bo tudi to pot zmaga ostala na naši strani. — Volite torej naše kandidate!

d **Krmelj. Adijo Gmeyner.** Tako torej, adijo, zbogom, »verkovski« direktor Gmeyner. Tako, vidiš, dragi čitatelj, kličemo našemu direktorju, — pa ne misli, da s težkim, ampak z lahkim in veselim srcem. Saj smo se rešili jarma judovskega, ki nas je vedno tako žulil in tlačnil. To je tisti Gmeyner, ki je bil pred letom tolikokrat v »Slovenskem Domu« in je ponujal menda uredništvu 400 K za to, da ne bi hotelo več sprejemati dopisov iz Krmelja, ker so se mu odkrivali njegovi grehi. To je tisti, ki je napravil pri »verku« samo na kruhu 1400 K »pufa«. Ta je tisti, ki je ves »verk« tako gospodaril, da sedaj sloni vse na samem »pufu«. To je tisti, ki je vse stranke, katere so delovale zoper njega, podkupljeval. To je tisti, ki je hotel kmeta čisto uničiti s tem, da ni hotel nobenemu kmetu plačati škode, ki jo je napravil »verk«, drugače, kot potom odvetnika. Iznebili smo se torej tega, tako ljubega gospoda iz Krmelja, in vendar se še ne čutimo popolno srečne in zadovoljne. Zakaj pa ne? Ker je namreč ta Gmeyner pustil tu v Krmelju svoje pomagache, — one, ki so mu pri vsem stali ob strani, in ti so še ostali tu pri nas. Zato pa bi radi še enkrat rekli adijo! Zbogom! In komu? Saj veste, da nobenemu drugemu, kot tistemu gospodu, ki ima pol svoje učenosti za ušesom. In še in še! Komu še? Še eden je, ki je »lajlik«. Vsi ti trije učenjaki so čestokrat v poletnem času sedeli pod ono lipo pri »grajzleriji«, katero sem že tolikokrat pomiloval, da mora takim nemškutarским in judovskim trebuharjem delati senco. Vsi ti trije modrijani so se vzeli popolnoma skupaj, ker vsak se je odlikoval po svoji učenosti, grobosti in lepi gorjanski oliki. Posebno pa Gmeyner, ker ta je bil odličnjak s svojim glavnim strokovnim znanjem: zaslužek odtrgovati ali pridržavati. Tega smo se vendar, hvala bogu, hudiču pa figo, iznebili in daj bog, da bi se skoraj porodil oni »antekrist«, ki nas bo rešil tudi zadnjih dveh.

»Ševashom«.

d **Št. Janž na Dolenjskem.** Naš Bajc ne miruje, pa je konec. In če mu kakšno

stvar očitamo, se takoj širokousti čez »liberalce«. Pri škofu ima menda za to kredit, ker ga zna farbati, kakor je nas v začetku hotel. Ne vemo, zakaj noče škof malo Bajcu »gumbov prešteti«. Če bi bilo škofu res toliko za blagor ljudstva, bi pogledal sam in se osebno prepričal o »vzornem gospodarstvu« njegovem. Bajc je zadolžen do vratu, in v zadnjem času hodijo prav pridno gospodje s cesarskimi kapami k njemu v vas. Lahko tudi imenoma navedemo imena obrtnikov, ki čakajo na trdo zaslužene novce že mesece in mesece. Vsako nedeljo vidiš precej takih z obupanimi obrazi iti iz župnišča, kjer so dobili mesto denarja le tolažilne besede. Koliko pa je drugih ljudi, ki so dali župniku na posodo tudi precej. Potemtakem bi mu mogoče komaj zadostovala bera v vrednosti kakih 57.000 K. Kadar se človek potaplja, grabi za vse, kar je okoli njega, da bi se rešil. Tako vidimo tudi našega Bajca plavati v globokem morju dolgov v prazni, preluknjani mošnji, in ga loviti za raznimi »kšefti«. Ustanovil je že tolikokrat imenovano »dobičkanosno« zadrugo, zdaj mu gre zopet po glavi (po šentrupertskega vzorcu) tako dobičkanosna mlekarina. In ker se mu hoče krvi, bi rad napravil mesnico, da bi »uničil« naprednega Majcna. Ja, ljubček, za vse take stvari je treba denarja in zopet denarja. Kovač Kos mu je jako napoti, ker služi v potu svojega obraza in trdih žuljev svoj črni kruh. Dobil bo drugega kovača kimavca, kateremu bo lahko več kot 90 vin. odtrgal pri računu. Ja preljubi Kos, kadar boš delal župniku zastonj in mu boš za to, da si smel delati zastonj, še poljubil roko, bodo dobro za te! Če ne bo Repovžev Pepček prodajal žigic za »omejene Slovence«, bo napravil župnik takoj konsum, in kaka brhka Mimi bo potem lahko prodajala pristno katoliško blago po najnižji ceni. Čukuladja fabrika bo falirala — to je župnik vedel že takrat, ko je delal »goncessirani maister iz Tričaila« temelj, in zato je napravil na zadnji strani že slepa okna, ki se bodo kasneje porabila. Gotovo se bo potem preselila tja tudi katoliška pošta, da bo vse katoliš bolj na kupu. Tam bo poštar saj lahko doma gledal iz »berštata« na stranke, dočim mora zdaj strankami bolj daleč in bolj urno tekati, ker nima obstanka med uradnimi urami v uradu. Tako je, preljubi Šentjanci, tam daleč na Turškem že teče kri, in tudi šentjanške vojske čas je blizu. Apostolski župnik Zajc ima že zbrano armado »križarjev«, da bo z njo pogazil vse neodvisne kmete, ki jih ne more farbati. A tudi naša četa je hrabra in ima celo zrakoplov ali aeroplan. Ta se suče nad Sv. Trojico, kjer je Bajc župnikoval. V eno hišo je napeljan telefon, in kaj se sliši po telefonu, nočemo ne Zajcu ne škofu za enkrat povedati. Radovedni bralci pa le potrpite in slišali boste že enkrat lepo storijo o nekem, ki pravi: »E kej, sej smo vsi krvavi pod kožo!«

d Št. Janž. Večkrat se sliši med prbivalstvom šentjanske občine vprašanje, kaj je dalo povod prej naprednemu poštarju Brodschneiderju, da se je prelevil v klerikalca. Bil je član društva »Sokol« in podružnice sv. Cirila in Metoda Tržišče - Št. Janž. Brotschneider je bil že kot orožnik v Št. Janžu malo priljubljen, ker je s stranikami bolj »trdo« postopal. Vedel je, da orožnik ne sme javno pristransko postopati in, ker je bil naprednega mišljenja, je pa zato na tilhem na vso moč sovražil klerikalce. Kjer je le mogel, je koga »vščipnil« in v sitnost spravil. V gotove svrhe se je tudi prav rad kopita posluževal. Nekoč je v šentjanski občini gorelo, po strelji užgano neko poslopje, ki je bilo od orožniške postaje precej oddaljeno. Sosedje so prihiteli nesrečnemu kmetu na pomoč in gasilili med neprestanim dežjem, ki je vlival kot iz škafa, več ur. Leseno in prej suho poslopje, se je kljub veliki množini vode in dežja kaj hitro izpremenilo v kup zmogenega pepela. Nato jo primaha orožnik Brodschneider ter s silo požene, od dežja popolnoma premočene ljudi zopet gasiti že itak pogašeni ogenj. Pri tem je nekega klerikalca, ki je pri gašenju neumorno delal, s kopitom tako sunil v zadnji del telesa, da se je revež vsem navzočim zasmilil. Vsakdo si je mislil: Človek, ki tako požrtvovalno dela za drugega, zraven pa je sam v nevarnosti, dobi za plačilo mesto pohvale telesne bolečine. Kakor že rečeno, malo ga je bilo prida prej kot orožnika, sedaj ga imamo pa tudi priliko še vsak dan spoznavati, kakšen da je. Ko se je oženil, je dobil v zakon družico, ki je za vse porabna. Najmanj porabna pa je še za prenašanje »jezičnih« pošt. Ve pa tudi vse, kaj se je zgodilo, kaj ne, in se nikdar ne more. Bila je sloveča pevka mokronoškega cerkvenega pevskega zbora in fantje so kar »tekmovali« med seboj, kateri bi se ji bolj dopadel. Imela je namreč jako lep nos. Dolgo je premišljeval Brodschneider, ki je bil prepričan, da njene ljubezni in tako »idealnega« nosa niti vreden ni, kaj mu je storiti. Slednjič se vendar ojači in jo poprosi za njeno roko in — kocka je zanj ugodno padla. Stopil je z njo v zakon, jo pripeljal v Št. Janž, kjer se je z ljudmi hitro spoznala. Najprvo se je informirala, kakšni ljudje so v Št. Janžu, kje imajo to premoženje, kje zopet to in kje ne, kje ima kakšno deklo svojega ljubčka in obratno itd. Nato se je začelo prenašanje »jezične« pošte. Ljudem se je zamerila in imela tudi sitnosti s sodnijo. Njen mož ji je vse odobral, jo zvesto slušal, ubogal in plesal, kakor je ona godla. Do tega časa sta bila še oba naprednega mišljenja, saj navidezno. Ko pa sta se tedanji župnik Nemanič in kaplan Črnugel sprla, da mu župnik ni hotel več hrane dajati in ko jo tudi pri šentjancih ni dobil, mu jo je z vso naklonjenostjo za nekaj dni preskrbela Cila, boljša polovica Brodschneiderjeva. Črnugel je parkrat na pošti kosil in menda kar

za »zos« snedel poštarjevih naprednost. Šla sta v se in postala prepričana klerikalca, bojujoča se cerkev je imela dva soldata več. Črni sukni se torej še špetir na dobro obrne.

o Gorenjske novice o

g Iz Škofje Loke se nam poroča dodatno k našemu zadnjemu dopisu, kar pa smo za zadnjo številko prepozno prejeli in zato priobčujemo danes. Vest, da je Retečnik umrl, ni resnična, pač pa se isti nahaja v bolnišnici. Medveda pa so zaprli in ga zdravnik zdravi v zaporu. Toliko v vednost, ker je bil naš dopisnik dobil napačne informacije.

g Iz Besnice. Dne 20. oktobra je naš g. župnik lepo zabavljaj na prižnici radi čikanja in onesnaženja naše župne cerkve. Pa mi pravimo za enkrat samo to, da naj on opominja najprej svoje podrepnike iz Spodnje Besnice, da ne bodo s čikanjem liše božje oskrunjali. Za danes naj bo samo toliko. Drugič več. **Kmetje.**

o Notranjske novice o

n O naši živinoreji. V predzadnji številki vašega cenj. lista in že enkrat pred leti smo čitali pritožbe čez govedo simodolskega plemena, katero kmetijska družba rine na Notranjsko. In res, tudi po Pivki se pritožujejo kmetje. Govedo imenovanega plemena res hitro rase in je lepo, a mleka — ni; ravno mleko je pa za Notranjsko, katero je v bližini treh velikih mest, predmet, katerega ni prezirati. Pomoči seveda ni; če kmetje à la Lampe i. dr. rečejo, ta bik je za Notranjsko, ta za Dolenjsko itd., je to seveda res, in vsi drugi argumenti nič ne pomagajo — isti proces, kakor kadar se izbira poslanca. Pri premovanju telet letos, se je zgodilo n. pr., da strokovnjak (ime naj danes še zamolčimo) ni dal premije najlepšemu biku v občini iz edinega vzroka, ker ni imel liske na glavi; bik namreč, ne morebiti g. strokovnjak. Smešno, a — resnično! Obenem bi prosili tega gospoda, da se ob takih prilikah tudi proti nam kmetom vljudno obnaša, ne le proti gg. duhovnikom; če je deželni uradnik, ni še zato »ta mali bog«.

n Naši veščaki toliko ugibajo, ter si belijo glave, kako bi pomagali našemu kmetu, delijo premije za najraznovrstnejše stvari itd., a nobenemu ne pade v glavo, da je mogoča edina rešitev kmetova — pogozditev neplodovitega sveta, kakršnega je osobito na Notranjskem, pa tudi drugod na stotine in stotine oralov. Torej animirajte ljudstvo za pogozditev, katera na Notranjskem ne bi niti najmanjše oškodovala živinorejo, in v 40.—50. letih bode naš kmet gospod.

n Izkaz daril za »Sokolski dom« v Postojni. Nabiralnik narodnega hotela 25 K 94 v, nabiralnik gostilne M. Baraga 31 K. Srčna hvala! Na zdar!

n Umrla sta v Postojni 5letni sinček gosp. Alojzija Burgerja Kajetan, ki si je vsled padca pretresel možgane ter čez nekaj ur preminul, ter gospa Marija Dereani, c. kr. višjega davčnega upravitelja vdova, po dolgi bolezni. Obadva sta imela lep pogrebni spreved, ki se ga je udeležilo mnogobrojno odlično občinstvo. Naj v miru počivata!

n Poljša lov je v Postojni jako živahna, zlasti v Javorniku je letos tega glodavca v jako veliki množini, kar je v veliko veselje starim postojnskim polharjem, pa tudi v mladini imajo mnogo vnetih privržencev. Opozorjamo na ta lov zlasti mestjane, da pohite med nas ter se pričajo o zanimivosti poljšega lova.

n Iz okolice Prestraneka nam je obljubljen za eno prihodnjih številčk zelo zanimivo poročilo, tikajoče se cerkvenih sedežev.

n V Kočah pri Slavini sta dva ošemljenca vlomila pretekli teden v hišo vdove Jernejevec. Vdova je bila, razun male deklice, katera je spala v drugi sobi, sama v hiši. Eden izmed zlikovcev ji je nastavil samokres na prsi ter zahteval od nje denar, rekoč, da je prodala kravo in zelje, obenem ji je grozil, da jo ustrelji, ako skuša kričati. Prestrašena žena jima je dala ključe od omare in nato sta zlikovca do malega vse preobrnila in prebrskala, tudi posteljo. Dobila sta pa le malo čez 30 K, ostali denar je imela k sreči shranjen pri gosp. Deklevi, trgovcu v Slavini. Od tam sta se hudobneža odpravila k staremu krojaču Korenovemu, kateri je obenem nočni čuvaj. Eden izmed zlikovcev ga je prijel za vrat, Koren se je branil, ter v ravsanju prevrnil luč, katera je ugasnila. Medtem je začela vpiti žena, pri kateri je Koren nastanjen, zlikovca sta pobegnili, ter pustila na mizi nabit samokres. Omenjeno bodi, da je Korenov krojač revež, brez vsakih sredstev, napol slep, ter se le težko preživlja s šivanjem oblek, bil je pa tekem enega leta že štirikrat okraden. — Zlikovcem je orožništvo na sledu.

o Zagorske novice o

zg Iz Aržiš. Deželna vlada je poslala odlok, da se volitev župana smatra za veljavno, a volitev starešinstva pa neveljavno. Torej bomo imeli v naši občini še cela tri leta za župana analfabeta. Upamo pa, da bo imel težko stališče, kajti opozicija je precej močna, tako da če se bo zavedala svoje naloge, bodo najbrže ata Klobučič odložili to župansko čast. Tudi mi bomo posvetili vso pozornost temu »vzor« - županu, prišli smo že nekaterim stvarim na sled, in če ta rahli opomin ne bo zadostoval, bomo primorani, ga obelodaniti. Torej ostali pristaši »fotra« Klobučiča, dajte mu prebrati »Slovenski Dom«, ter ga opozorite, da naj raje prostovoljno odloži župansko čast, kakor pa pozneje, ko se bodo njegovi grehi brali v »Slovenskem Domu«.

Mož, kateri ne zna ne brati in ne pisati, ne spada na županski stolec, osobito pa sedaj, ker antimonski rudnik razširja svoje podjetje ter bo v kratki dobi pričel na celi črti delati.

zg S kmetov. Zadnji čas sem popotoval po naših hribih, kjer gospodarijo naši kmetje. Kakor vsako leto, tako sem tudi letos moral marsikatero trpko požreti od vaših naprednih kmetov. — Oprostite, gospod urednik, ker sem tako nevljuden, da vas nisem prosil, da bi mi obelodanili to moje pismo, saj veste, da če v »Domoljub« pišem, da bi mi kljub temu, da sem nazadnjaški mežnar, ne priobčili, ker ti preklicani liberalci vse vedo, kaj da počenjajo naši gospodje kaplani, no pa seveda, tudi jaz sam jo časih z gospodom kako neumno vžagam. — Seveda, da se ga naluckamo prav po domače, to pač ni greh, kaj zato, če ga s kaplanom do jutra žehitava in rada punce gledava, seveda mora biti zauber, pa nama je vse glih, če je omožena, ali še devica, nu, pa jaz sem še, kakor se šika, ali gospod se pa časih zmotijo, pa malo preveč visoko sežejo, pa vsaj imajo »žegnano« roko . . .

Undan sem šel po biro, k enmu kmetu, seveda, da sem jaz, kadar biro pobiram, pri kmetih čist nad strankam, takrat velja pehar pšenice ali groš od liberalca ravno toliko, kakor od našega pristaša, vsaj tu morste premisliti, kam bi pa prišel, če bi samo od naših kmetov biro jemal, ker teh je presneto malo. Če je pa volitev, tisto je pa kaj družega, takrat je pa »befel« od zgoraj in Lipe mora svojo dolžnost storiti. Jaz še nikoli nisem nobenemu liberalcu zamiril, če mi je biro dal. — Nasprotno, še v gostilni sva se prav prijazno poglihala, — da pa ne bom glih zmeraj z gospodi držal, tudi včasih mal puza bavljam, vsaj veste kšeft je kšeft, človek mora plašč po vetru obračati. In tako sem jo staknil v hribah pri kmetu, Lipe, kako je pa to, da smo sedaj dobri ljudje, ko vam dajamo biro, drugače pa smo »nič vredni ljudje . . .« Ježeš, kako je bilo meni hudo, vsaj veste, da sem se lagal, kolikor je bilo mogoče, pa me je zopet vprašal: Lipe, kako je pa zadnjič bilo, ko so pomotoma farovž zaprli gospod farmošter, ali je res, da so gospod kaplan lezli čez oken v sobo in da so celo še prej mogli šipo ubiti.

Seveda, da jaz nisem kriv, če se farovž zapre, če bi meni dali gospod župnik ključke od farovža, bi živa duša ne slišala, kako se šipa ubije in čez okno notri skoči . . . Vidite očka, da jaz nisem kriv tega. Lipe, kako je pa zadnjič bilo, ko sta šla z gospodom obhajati, kako sta pa domov prišla, oh Ježeš Marija, ali tudi to veste, res sva ga malo imela in tista mala nezgoda, katera se je nama pripetila, ni vredno, da bi omenjal. — Lipe, kdo pa je svetilko potem najdu? Očka bodite mi tihi o tem, vsaj veste, da še najbolj trezen človek včasih kaj zgubi. Lipe, veš, še nekaj te bodem vprašal, undan sem šel k

maši, pa sem nekaj slišal, sej veš, da ženske so zmiraj malo bolj radovedne, kakor pa mi moški in se tudi v takih stvareh dober spoznajo, kedaj da kateri, ah no, kaj »fali«. Ena se je križala, druga se je smejala, tretja je z očmi mežikala, hi, hi, kedo bi se kaj takega mislil, jaz pa pravim, človek je, kakor mi, z mesa in krvi, kaj zato, če se kaj pripeti . . . Veste kaj, očka, to pa nimate prav, kaj pa če je prišel angelj Rfael in oznanil, da bode, no vsaj veste kako stoji v sv. pismu . . .

Nato mi reče, Lipe, tukaj imaš biro, ampak če jaz izvem, da boš še enkrat zabavljal čez nas, kateri te redimo, ne dobiš niti zrna pšenice več. — O sebi umevno, da sem zatrjeval, da bodem do prihodnjih volitev nad strankami, posebno pa še ta čas, da bodem celo biro po fari pobral. — In samo vsled tega vas prosim, gospod urednik, da to moje pismo priobčite, da bodo videl farani, da tudi jaz kot nazadnjaški mežnar se razumem, da mora človek biti politično naobražen, kadar se gre za kruh.

Toraj hvala lepa gospod urednik, ter se beležim

z odličnim spoštovanjem

Lipe Zabuku,

nazadnjaški mežnar cele fare in zaupnik gospod kapelanov, ter poznavatelj farovških tajnosti.

Ostali slovenski kraji

o Veselica društva »Skale« se je v nedeljo, dne 20. oktobra v Sv. Križu ob morju imenitno obnesla. Navdušenje je bilo velikansko. Ljudstva se je kar trlo. Posamezne točke so se vršile z vso preciznostjo. Skoro vse pesmi so se morale na sprošno željo navzočega občinstva ponavljati. Pa tudi druge točke raznovrstnega sporeda so uspele več ali manj v splošno zadovoljnost. Navzoč je bil pri veselici med drugimi tudi odlični komponist gosp. Emil Adamič, brat onega Adamiča, ki je bil dne 20. septembra 1908 v Ljubljani ustreljen ter je po nedolžnem izgubil mlado življenje. Omenjeni komponist se ni mogel načuditi, kako je mogoče v Sv. Križu mej samimi mladimi fanti in dekleti kaj takega prirediti. Gospodu učitelju Križmanu, mlademu križkemu pevovodji, se je čestitalo od vseh strani. Z zadovoljstvom beležimo, da so bile v častnem številu zastopane vse tukajšnje politične stranke, brez razlike političnega naziranja. Pozabiti ne smemo na kuplet, kateri je povzročil obilo smeha na račun vladajoče stranke na Kranjskem. Narodno - napredna stranka v Sv. Križu je torej lahko ponosna na to svojo veselico, ker vidi v svoji sredi sam cvet križkega občinstva. — Pa tudi bratsko društvo »Sokol« ponosno razprošira svoje peroti. Mladenci - Sokoli, ki so odšli k vojakom dne 15. oktobra, pišejo, da jim je telovadba pri vojaškem

stanu v neizmerno korist. Vsi oni, ki se niso udeleževali telovadbe pri društvu »Sokol«, se sedaj bridko kesajo. — In vendar se dobi tu kako mlečnozobo puhlo človeče, ki zmerja v gotovih lisih s surovimi izrazi društvu »Skala« in »Sokol« in narodnjake sploh. A prepričan naj bo ta domišljavec, da vse blato, katero meče okrog sebe, pade nazaj na nega samega, tako da se on sam iz blata skoro ne vidi. Dobro delo bi torej storil, da bi odkidal najprej na metre visok gnoj pred svojim pragom in šele potem šel kidat gnoj izpred tujih vrat. Tako človeče, ki je samo vase zaljubljeno in ki trpi na megalomaniji, ter misli, da je ono samo pojedlo vso učenost z veliko žlico in da so drugi same ničle proti njemu, se vsakemu zrelemu in razsodnemu možu v dno svoje duše gnusi in gabi, pa bodisi katerekoli stranke. Zatorej, napredni mladeniči, ne zmenite se za izbruhu take onemogle jeze in blede zavisti, temveč ravnajte se po besedah italijanskega pesnika - umotvora Danteja, ki pravi: »Non ti curar di lor, ma guarda e passa!« (Ne zmeni se za njih, samo poglej (jih) in pojdi mimo.) Za danes dovolj!

o Oni Janez Sulčič iz Sv. Križa, o katerem je »Slovenski Dom« poročal, da mu je bila zmečkana desna roka, je prišel iz bolnišnice. Za kamnolomca ne bo več. Pač pa je v toliko okreval, da bo lahko opravil lahka poljska in domača opravila. — Čestitamo!

LISTEK.

Moric Jokai:

Dvoboj z bogom.

(Dalje)

Čez tri dni oživi csatárški gozd od jezdecev, zbranih z vseh koncev in krajev. Orožje in konja si je preskrbel vsakdo sam. Imeli so tudi že vole na ražnjih, imeli cele sodove vina, toda sambogsigavedi od kod! Razbojniki so gostili tudi svojega gospoda, da, celo konja so mu sami preskrbeli.

In nato odrinejo v širni svet, kamor so jih oči peljale.

Ko se je vlekla ta dobrodružna tolpa mimo csartáškega gozda in vdrla v kunško pusto, zagleda pred seboj širno, črno planjavo.

In ta planjava se je premikala. Kot da bi bila zemlja bežela pred njimi.

Naenkrat se začne ta črna planjava dvigati in se s šumom vzdigne v zrak. Bil je to oblak kobilic. Nebo se stemni, ko se dvignejo ti svetopisemski stvori od tal kot grožnja.

Toda vkljub temu je zemlja ostala po njih črna; niti najmanjšega stebila ni preostalo, izvzemši poljski plevel in močvirne rastline v barju. Kobilice so požrle tudi

»pasje mleko« in »hudičeve vozove«. Samo »kraljevske sveče« so ostale po polju. Samo te so razsvetljevale s svojim žoltim cvetjem to pusto puščavo.

A nekaj dni nato zagledajo dobri Bavarci ta čudni oblak, ki prihaja v obliki velike črke »S«, se spreminja v grški E, je enkrat podobna kači, nato zmaju in zopet ptiču Rohu...

A kaj pa šele tisto, kar se bliža za tem oblakom!

* * *

A ravno ob istem času je zbirala na bregovih daljne severne reke druga lepa in ljubeznjiva vladarica svoje kozake in baškirje ter jim dala pooblastilo, naj vde-rejo v krasne kraje brandenburške Marke.

Toda vse to se je zgodilo iz višjih vojnih ozirov, tako da se ne spodobi za navadnega človeka, da bi presojal dejanja teh vznešenih knežjih oseb.

Poznavalci vojne umetnosti sprevi-di-jo, da je bila to dobro premišljena poteza, izvabiti cesarja Friderika, ko je avstrijskega vrhovnega vojevodjo Dauna pri Kutni Gori skoraj popolnoma obkolil, proč z vdranjem v njegovo lastno državo ter se za njegovim hrbtom polastiti mest Berolina in Postupima.

Toda nihče naj ne pričakuje od mene kakšnega opisovanja vojne!

Ne, z rdečo tinto ne pisarim nič več.

Imamo neko neusmiljeno božanstvo: v Mehiki mu pravijo »Viclipuclli«, v Evropi »cenjeno občinstvo«; to božanstvo žejja po krvavih žrtvah in je nenasitno v svoji krvoločnosti; nikakor ni zadovoljno, če vidi danes teči kri 400 ljudi. »Kako malo! Včeraj je pila zemlja kri ravno tolikih desetisočev ljudi!« Božanstvo, ki škriplje z zobmi vsled strahopetnosti 200.000 ljudi, ki jih niso vsaj 100.000 žrtvovali pri veliki piramidi Teokatl; ki krvoželjno pričakuje, kdaj poseka pol milijona ljudi drugemu pol milijona glave...

Ne! Jaz ne pogasim Viclipuclijeve žeje! Kdor je navajen popiti celo morje krvi, kaj bi mu zalegla ena sama moja čaša žrtvovane krvi?

Pristudila se mi je junaška pesem. To je muza božanskega obraza in blatnih nog!

Zaveznikom se je načrt posrečil. Tottleben, Tettenborn in Lascy so se polastili Berolina; za plen so se pa nekoliko zavravali. Kozaki so plenili samo zase, in od vsega berolinskega plena je dobil Lascy samo 200.000 tolarjev. To je bilo proti vsej pravici. Zato je bil Postupim srečnejši, ker se je tam vstavil knez Eszterházy, a še srečnejši je bil Gabrijel Isaszeghy, da ni bil pod vrhovnim vodstvom Eszterházijevim; ta ogrski vojskovodja je namreč prepovedal svojim polkom vsakoršno plenitev ter ni vzel iz Postupima seboj nič drugega, kot kraljevo sliko in flavto za spomin na ta pohod.

Toda v kraljičinem gradu je bilo pa slabo. Sem v Schönhausen je vdrila svobodna Isaszeghyjeva tolpa, in pod Lascyem je veljalo bojno geslo, da je dolžnost vsakega vojaka uničiti sovražnika!

Vojna dela iz človeka divjo zver: Pokaže, kaj tiči v njem. A kako prijetno je, če moremo vreči raz sebe težavno vlogo in priznati z razkošjem: »Medved sem!«

To nič ne dene, kakšen jezik govori tak medved. Lovci imajo strokoven izraz za takšne zveri, ki so oskusile enkrat človeško meso in potem vedno hrepene po njem: »krvavi medved«.

Toda krvavi medved ni pohlepen toliko po človeškem mesu, kot po zlatu in srebru.

A v kraljičinem gradu niso našli niti zlatih, niti srebrnih zakladov; in vendar so morali biti tu kje skriti!

Vdrli so skozi vsa vrata, prebili vsak sumljiv zid; toda nikjer niti sledu po kakih zakladih. A grajskega oskrbnika ni bilo nikjer mogoče najti.

(Dalje prihodnjič.)

Razno

* **Žalosten konec Napoleonove matere.** Le malokomu so znane tragične razmere, v katerih je preživela svoje zadnje dneve Napoleonova mati. Stanovala je zadnja tri leta svojega življenja v neki podstrešni sobi v tretji etaži palače Pamphili v Rimu. Ena izmed njenih snah je bila avstrijska vojvodinja ter velika vojvodinja Parmaska in Guastalska, druga snaha pa je imela za očeta virtemberškega kralja. Toda te hčere so popolnoma zapustile staro ženo, kakor tudi njeni sinovi, ki so skrbeli v prvi vrsti za to, da so si ukrepili eksistenco. Njena edina družba je bila neka postrežnica in neki sluga. Zadnji, z imenom Gioachimo Plezza je prišel nekega dne na idejo, da bi kazal staro ženo ljudem za denar. V ta namen je stopil v zvezo z nekaterimi hoteli, ki so pošiljali k njemu tujce in dobivali za to gotovo odškodnino. Vedno, kadar se je nabrala večja skupina radovednežev, je odprl Gioachimo Plezza spalnico Leticije Ramolino ter izblebetal skrbno naučeni komentar, med tem ko je uboga starka, mati velikega Napoleona ležala brez pomoči v največji bedi na postelji. Ob neki taki priliki je tudi umrla.

* **Vseslovanski čebelarški kongres,** ki se je vršil od 7. do 9. avgusta v Moskvi in na katerega so bili povabljeni čebelarji iz vseh slovanskih zemelj, se je končal z velikim uspehom. Na shodu je bilo zbranih nad 600 slovanskih čebelarjev, ki so bili v Moskvi izredno presrečno sprejeti. Na kongresu je bilo 200 Rusov, 320 Bolgarov, 32 Čehov, 34 Srbov, 4 Malorusi, 3 Hrvatje in nobenega Slovenca, dasi se je z vso gotovostjo računalo tudi na Slovence, ki so celo v Rusiji znani kot izborni čebelarji. Koga zadene v tem oziru, da ni bilo nobenega zastopnika v Moskvi, krivda, nam ni znana. Na kongresu se je sklenilo to-le: Razpisujejo se nagrade za te-le važne izume na polju čebelarstva v roku enega leta: 1. za najlozje spoznanje potvorenega čebelnega voska nagrada 1000

frankov; 2. za najlozje spoznanje potvorenega čebelnega medu 500 frankov; 3. za najboljšo posodo za razpošiljanje medu — 200 frankov; 4. za najuspešnejši način zdravljenja čebeline bolezni — gnilobe za-lege nagrada 1000 frankov; 5. za najboljšo centrifugalno napravo za med — 100 frankov in 6. predsednika bolgarskega čebelarškega društva se pooblašča, da nabavi na Bolgarskem čim največje količine voska in ga pošlje v Rusijo, kjer vosek in med silno potrebujejo. Tako na primer rabi sedaj Rusija takoj 200 metrskih stotov medu. Prihodnje leto bo vseslovanski čebelarški kongres v Pragi, V. kongres pa bo l. 1914. v Zagrebu.

* **Konkurenca med posvetnimi duhovniki in med nunami.** Rimski posvetni duhovniki so se tako vjezili nad nunami, ki seveda bolj protežirajo redovnike, ki jim delajo posebno hudo konkurenco, da so nahujskali svoje pristaše in nevedno ljudstvo, da so napadli ti nunski samostan pri vratih Greco v Rimu. Napadalci so hoteli vdreti v samostanske prostore in preporedi redovnikom preprijazne nune. Napad je vodilo več posvetnih duhovnikov, mladih kaplanov in slabejše situiranih fajmoštrov. Napadalci so že razstrelili vrata, ko je prišlo orožništvo, ki je napadalce odvrnilo, da niso z orožjem vdrli v nunski samostan in pregnali nune. Med fanatiziranimi napadalci in orožniki se je vnel hud boj, ki je zahteval več težko ranjenih in šele po večurnem boju se je posrečilo orožnikom, da so razgnali množico in obvarovali nune pred nasilnim postopanjem konkurentov redovništva, posvetne duhovščine. Več napadalcev in več vodij te drhali je policija aretirala in odvedla v zapor.

SMEŠNICE.

Mati: Zakaj pa nisi kričala, ko te je učitelj poljubil?

Hči: Ali, mamica — ko me pa ni nič bolelo.

* * *

— Torej si se s svojo ljubico zopet pobotal. Koliko časa pa si se moral truditi, da ti je odpustila?

— Celó noč.

Iz knjige: Greh in smeh. Založila Narodna Založba v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Lastna lovarna ur v Svici
1887
Zahtevajte „JUBILEJNI CENIK“ zastonj
1912
Fr. Čuden, Ljubljana

Kri! in dober zajutrak dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. Polovico stroškov prihranite
Moč! v gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN**,
Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczyja **SLADNI ČAJ.**

En zavoj velja 60 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Lekarna pl. Trnkóczy

v Ljubljani zraven rotovža.

10 zapovedi

za kmetovalca in 10 zapovedi za zdravje, vsake posebej na papirju tiskane, dobi vsak človek zastoj, tudi po pošti, ako po nje piše v lekarno Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani.

Najboljši češki nakupni vir.

S. Benisch

najtinejši prsni puh 12 K — Kdor vzame 5 kg dobi franko.

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rmenega nankinga, pernica, 180 cm dolga, 120 cm široka, z 2 zglavniki, vsak 80 cm dolg, 60 cm širok, napoljen z novim, sivim, jako stnovitnim puhastim posteljinim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K; 14, 16 K; zglavniki 3 K, 3 K 80 h, 4 K. — Pernice 200 cm dolge, 140 cm široke K 18—, K 14 70, K 17 80 in K 21—; zglavniki 90 cm dolgi, 7 cm široki K 4 50, 5 20 in K 5 70; podpernica iz močnatega rižastega gradla, 180 cm dolga, 116 cm široka, K 12 80, K 14 80. Rapoljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je zamenjati, za neugajajoče se vrne denar. 62

S. Benisch, Dešenice, št. 953, Češko.

Bogato ilustrovan cenik zastoj in franko.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 26. oktobra 1912.

Gradec: 38, 62, 76, 68, 21.

Dunaj: 90, 57, 48, 30, 56.

Dvignjene v sredo, dne 30. oktobra 1912.

Brno: 9, 81, 23, 55, 51

Proda se iz proste roke v Podzemeljno

posestvo

št. 44. Hiša z 2 sobami in kletjo, svinjski hlev, pod in vrt; zraven tudi nekaj zemljišča. Primerno za kakega obrtnika. Za cenos e izve pri

Martin Skala v Podzemlju št. 5, pošta Gradac, Dolenjsko.

Ceno češko posteljno perje

1 kg sivega, dobrega, puljenega 2 K, boljšega 2 K 40 h, prima polbelega 2 K 80 h; belega 4 K; belega, puhastega 5 K 10 h; 1 kg velelinega, snežno-belega, puljenega 6 K 40; 8 K; 1 kg puha, sivega 6 K; 7 K; belega, finega 10 K, perje K 9 70.

Izdelane postelje iz neprodirnega rdečega modrega, belega ali rumenega posteljnega nankinga Izvrstno napolnjeno! Pernica ali blazina, 180 cm dolga, 116 cm široka K 10—, K 12—, K 15— in K 18—, 2 m dolga, 140 cm široka K 13—, K 15—, K 18—, K 21—. Zglavnik 80 cm dolg, 58 širok K 3—, K 3 50 in K 4—, 90 cm dolg, 70 cm širok K 4 50, K 5 50 in K 6—. Nepovoljno se zamenja ali denar nazaj. — Natatčni ilustrovani cenik gratis in franko. 54

Benedikt Sachsel, Lobes št. 957, pri Plziju na Češkem.

Dober tek

je dobra stvar!
Zanemarjaj je nikdar!

Dober tek

imaš vsak dan, ako vživaš

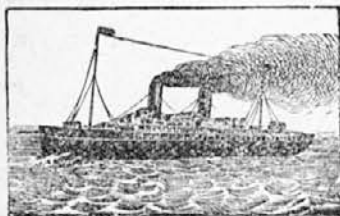

Želodčni liker „FLORIAN“ je pripravil tek in prebavo marsikom, ki je zamán kupoval draga in neprijetna zdravila!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

SAMO 6 DNI! z brzoparniki Francoske družbe. Edina najkrajša vožnja čez

HAVRE NEW-YORK

Veljavni vozni listek za vse razrede franc. linije dobiš le pri

ED. ŠMARDA

oblastveno potrjena pisarna

Ljubljana, Dunajska cesta 18 nasprot' gostilne „pri F.govcu“.

Vozni listek za Ameriko in

nazaj v staro domovino, po najnižji ceni. Izdaja voznih listkov po vseh železnicah, prirejanje zabavnih vlakov.

Vsa pojasnila istotam radovoljno in brezplačno.

Domače podjetje!

Lastna tovarna!

Priporočilo!

Oziraite se pri nakupovanju oljnatih barv, lakov, firnežev in vseh v barvno stroko spadajočih predmetov na domačo tvrdko 48

Premrl & Jančar,

Ljubljana, Dunajska cesta 20.

Kolodvorska ulica 18.

Ceniki brezplačno!

Najboljša kakovost!

Najnižje cene!

Priporočamo našim **Kolinsko cikorijo**
 gospodinjam iz EDINE slovenske tovarne v Ljubljani.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica številka 2., lastna hiša.

Obreduje vlogé na knjižice s 4 1/2 %, v tekočem računu najugodnejše. Z ozirom na svoj polnovplačani delniški kapital 8.000.000 kron in 800.000 kron rezervnih fondov ponuja največjo varnost za vsa tuji denar. Promet na leto čez 1000 milijonov kron. Preskrbuje vse denarne zadeve najkulantnejše.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.